

MARIN BUCĂ

DICȚIONAR DE OMONIME

A

ABA

ABA¹ *s.f.* (< tc. *aba* (reg.) „pânură”, „postav gros”) **1.** Țesătură groasă de lână din care se confectionează haine țărănești; (reg.) pânură. **2.** Haină făcută din această țesătură.

ABA² *interj.* (et. nes.) (inv.) Exclamație care exprimă mirarea (în propoziții interogative) sau cu care se atrage atenția celui căruia i se vorbește.

ABATE

ABATE¹ *vb.* (< lat. *abbatere*) **1.** A (se) îndepărta de la un drum, a devia. **2.** (fig.) A (se) îndepărta de la o normă, de la o linie de conduită sau de judecată etc. **3.** A (se) opri (în treacăt) undeva (părăsind drumul inițial). **4.** (despre fenomene ale naturii, calamități, nenorociri) A se manifestă, a se produce (pe neașteptate). **5.** A-i trece prin minte.

ABATE² *vb.* (< fr. *abattre*) **1.** A culca la pământ, a dărâma, a doboră. **2.** (fig.) A deprima, a măhnii.

ABATE³ *s.m.* (< it. *abbate* < lat. *abas*, *-atis* „abate”) **1.** Egumen, stareț (la catolici). **2.** Titlu onorific dat unor preoți catolici; persoană care poartă acest titlu.

ABATERE

ABATERE¹ *s.f.* (< *abate¹*) **1.** Îndepărțare de la un drum, deviere. **2.** (fig.) Încălcare a unei norme, a unei linii de conduită sau de judecată etc. **3.** (tehn.) Diferența dintre dimensiunea reală a unei piese și cea proiectată.

ABATERE² *s.f.* (< *abate²*) (franțuzism) **1.** Culcare la pământ, dărâmare, doborâre. **2.** (fig.) Deprimare, măhnire.

ACAR

ACAR¹ *s.m.* (< *ac + -ar*) Muncitor feroviar care schimbă acele macazului, macagiu.

ACAR² *s.n.* (< *ac + -ar*, cf. fr. *aiguillier*) Cutie pentru ace.

ACAR³ *s.n.* (et. nec.) Instrument de alamă sau de fier cu capetele curbatе care susține conciul țărăncilor.

ACAR⁴ *adv.* (< magh. *akàr*) (reg.) Măcar, ori.

ACĂRITĂ

ACĂRITĂ¹ *s.f.* (< *acar¹ + -ită*) (Mold.) Acar¹.

ACĂRITĂ² *s.f.* (< *ngr. + -ită*) (reg.) Căpușă (*Ixodes*).

ACĂRITĂ³ *s.f.* (et. nec.) (pop.) Cutiuri în care se păstrează cele necesare pentru cusut: ace, ață, degetar etc.

ACHIU

ACHIU¹ s.m. (< lat. *apium*) (bot.; înv.) Telină (*Apium graveolens*).

ACHIU² s.m. ((1) < rus. *ky*, pol. *kij*; (2) fr. *acquit* < *acquitter*) 1. Prima bilă de încercare la jocul de biliard, care stabilește persoana care începe partida. 2. Tac.

ACINA

ACINA¹ vb. (et. nec.) (reg.) A se speria foarte tare.

ACINA² vb. (et. nec.) (reg.; despre lună) A răsări târziu, după răsăritul soarelui.

ACONIT

ACONIT¹ s.m. (< fr. *aconit*, it. *aconito*, lat. *aconitum*, ngr. *akóniton*) (bot.) Plantă erbacee, din familia ranunculaceelor, otrăvitoare, cu flori albastre-violet, întrebunțată în medicină; omag (*Aconitum variegatum*).

ACONIT² s.m. (< gr. *Aconites*) Membru al unei populații antice, din Sardinia.

ACORIE

ACORIE¹ s.f. (< fr. *acorie* < gr. *a „fără” și koros „sațietate”*) Lipsa senzației de sațietate la masă.

ACORIE² s.f. (< fr. *acorie* < gr. *a „fără” și kore „pupilă”*) (med.) Anomalie congenitală care constă în absența pupilei.

ACRIS

ACRIS¹ s.n. (< *acru* + *-iș*) (Trans.; Ban.; înv.) Zer înăcrit sau jiniță folosită pentru acrirea mâncării.

ACRIS² s.m. (< *acru* + *-iș*) (bot.; pop.) Măcriș (*Rumex acetosa*).

ACRU

ACRU¹ s.m. (< lat. *acru*, fr., engl. *acre*)

Unitate de măsură pentru suprafețe de teren egală cu aproximativ 4.047 m².

ACRU², -Ă, adj. (< lat. *acrus*, forma pop. a lui *acer*) 1. Care are gustul caracteristic oteturii, lămâii etc. 2. (pop.; despre fructe) Necopt. 3. (fig.) Supărăcios, ursuz, morocănos.

AER

AER¹ s.n. (< lat. *aer*, *aeris*, cu unele sensuri după fr. *air*) 1. Amestec de gaze care formează straturile inferioare ale atmosferei. 2. Atmosferă, văzduh. 3. Aspect, înfatășare; expresie.

AER² s.n. (< gr. *biz. aer* prin intermediu sl. *airū*; cf. și ngr. *ær*) 1. Țesătură pictată, brodată sau tesută cu chipul lui Hristos cu care se acoperă vasele liturgice; poalele de la icoane. 2. Tesătură pe care este pictată sau tesută punerea în mormânt a lui Iisus și care simbolizează piatra cu care Iosif din Arimatea a astupat mormântul lui Iisus; epitaf.

AFFECTA

AFFECTA¹ vb. (< fr. *affecter*, refacere după lat. *affectare* „a fasona”, „a prepara”) 1. A destina (o sumă de bani, o cantitate de materiale etc.) unui anumit scop. 2. (înv.) A ipotecă.

AFFECTA² vb. (< fr. *affecter* < lat. *affectare*, influențat de lat. *affectus* „sentiment” și < lat. *afficere* „a afecta”) 1. A îndurera, a încărca, a măni. 2. A impresiona. 3. A simula o anumită stare sufletească. 4. (peior.) A-și da aere, a se sclifosi.

AFFECTARE

AFFECTARE¹ s.f. (< *afecta¹*) 1. Destina-

nare (a unei sume de bani, a unei cantități de materiale etc.) unui anumit scop. 2. Ipotecare.

AFFECTARE² s.f. (< *afecta²*) 1. În-
rerare, încărcare, măhnire. 2. Impresi-
onare. 3. Simulare a unei anumite
stări; prefăcătorie. 4. Comportare ne-
firească.

AFFECTAT

AFFECTAT¹, -Ă adj. (< *afecta¹*) (despre sume de bani, cantități de materiale)

1. Destinat unui anumit scop. 2. Ipotecat.

AFFECTAT², -Ă adj. (< *afecta²*) 1. În-
durat, încărcat, măhnit. 2. Prefă-
cut, nenatural. 3. (muz.) Exagerat.

AFIN

AFIN¹ s.m. (< pol. *afyny*, ucr. *afini*)

Arbust de munte, ramificat, cu frunze oval-alungite, cu fructe mici și negre, comestibile (cu gust acrișor) (*Vaccinium myrtillus*).

AFIN², -Ă adj., s.m. (< lat. *affinis*) (jur.) (persoană) înrudită prin alianță.

AGNATĂ

AGNATĂ¹ s.f. (< fr. *agnat*, lat. *agnatus*) (jur.) Rudă pe linie paternă.

AGNATĂ² s.f. (< fr. *agnathes*) 1. (la pl.) Clasă de vertebrate acvatice lipsite de maxilarul inferior. 2. (la sg.) Animal care face parte din această clasă.

AGONIC

AGONIC¹, -Ă adj., s.m.f. (< fr. *agonique*) 1. adj. Referitor la agonie.

2. s.m.f., adj. (persoană) aflată în ago-
nie.

AGONIC², -Ă adj. (< germ. *agonisch*) (fiz.; i.s.) Curbă agonică = linie de declinație magnetică zero; agonă.

AGONIST

AGONIST¹ s.m. (< germ. *Agonist*) Atlet.

AGONIST², -Ă s.m., adj. (< fr. *agoniste*) (mușchi) care produce o relaxare.

AGREGAT

AGREGAT¹ s.m. (< rus. *агрегат*) 1. (min.) Asociere de roci cristaline unite între ele prin juxtapunere.

2. (chim.) Asociere de molecule. 3. Grup de mașini care lucrează împreună pentru realizarea unei operații tehnice.

AGREGAT², -Ă adj., s.m. (< fr. *agrégé*) 1. adj. (rar) Care s-a unit într-un tot. 2. adj. (bot.; despre organe sau despre indivizi foarte apropiată unui de altii) Care se naște din același punct. 3. s.m. (ieșit din uz) Profesor universitar care funcționează pe lângă o catedră condusă de alt profesor.

AGROFIL

AGROFIL¹, -Ă adj. (< fr. *agrophile* < gr. *agros* „câmp”, „ogor” și *phileo* „a iubi”) (despre plante) Care crește pe terenuri cultivate.

AGROFIL², -Ă adj. (< fr. *agrophille*, lat. *agrophillus* < gr. *agros* „câmp” și *phillon* „frunză”) Cu frunze gramineace.

AI

AI¹ interj. (f. o.) (fam.) Exclamație care exprimă durere, spaimă, uimire.

AI² *interj.* (f. o.) (fam.) Exclamație cu sens interogativ.

AI³ *s.m.* (< fr. *ai*) Mamifer arboricol de talie mică din America de Sud și Madagascar (*Danbontonia madagascarensis*).

AI⁴ *s.m.* (< lat. *alium*) (reg.) Usturoi.

AIEPTA

AIEPTA¹ *vb.* (m. l. *ajectare*) (reg.) 1. A-și lăsa avânt. 2. A arunca un lucru cu putere. 3. (fig.) A se mândri. 4. A aranja (un obiect de îmbrăcăminte). 5. A îndruma pe calea cea dreaptă.

AIEPTA² *vb.* (< lat. *allectare*) 1. A (se) îndemna la o plăcere. 2. A (se) amăgi. 3. A reflecta asupra unui lucru.

AIEPTARE

AIEPTARE¹ *s.f.* (< *aiepta*¹) 1. Avânt. 2. Aruncare puternică. 3. Mândrie. 4. Aranjare (a unui obiect de îmbrăcăminte). 5. Îndrumare.

AIEPTARE² *s.f.* (< *aiepta*²) 1. Îndemn la o plăcere. 2. Amăgire. 3. Reflectare.

AIEPTAT

AIEPTAT¹ *s.n.* (< *aiepta*¹) Aieptare¹. AIEPTAT² *s.n.* (< *aiepta*²) Aieptare². AIEPTAT³, -Ă *adj.* (< *aiepta*¹) (reg.) 1. Avântat. 2. Aruncat cu putere. 3. Aranjat.

AIEPTAT⁴, -Ă *adj.* (< *aiepta*²) (reg.) 1. Îndemnat. 2. Aranjat. 3. Reflectat.

AIURIT

AIURIT¹ *s.n.* (< *aiuri*) (rar) Bâiguit.

AIURIT², -Ă *s.m.f., adj.* (< fr. *ahuri*) 1. *s.m.f., adj.* (persoană) care este zăpăcit(ă). 2. *adj.* Trăsnit.

ALAT

ALAT¹ *s.n.* (et. nec.) Dependințele gospodăriei.

ALAT², -Ă *adj.* (< it. *alato*) 1. (livr.) Înaripat. 2. (livr.) Sublim. 3. (bot.; despre organe ale plantelor) Cu aspect de aripă.

ALĂ

ALĂ¹ *s.f.* (< srb. *ala, hala*) Balaur.

ALĂ² *s.f.* (< lat. *ala*) Unitate română de cavalerie (formată din trupe auxiliare).

ALBIE

ALBIE¹ *s.f.* (< lat. *alvea*) 1. Vas lungieț de lemn sau de metal; covată, copaie. 2. Portiune a unei văi acoperită, permanent sau temporar, cu apă; matcă. 3. (reg.; p. anal.) Adâncitură între două dealuri.

ALBIE² *s.f.* (< *alb* + -ie) (inv. și reg.) Albeată; leucom.

ALBINA

ALBINA¹ *vb.* (< *alb* + -ina) (pop.) A se lumina de ziua.

ALBINA² *vb.* (< *albină* + suf. -a) 1. (Maram.) A alerga cu treburi, ca o albină. 2. (Ban.) A-și reveni, a se însănătoși după o boală.

ALBINARE

ALBINARE¹ *s.f.* (< *albina*¹) (Olt.) Luminare de ziua; albinat.

ALBINARE² *s.f.* (< *albina*²) 1. (Maram.) Alergare cu treburi ca o albină. 2. (Ban.) Revenire, însănătoșire după o boală lungă.

ALBINOS

ALBINOS¹, -OASĂ *s.m.f.* (< fr. *albinos*) Persoană sau animal care suferă de albinism.

ALBINOS² *s.m.* Varietate de morun alb din Delta Dunării.

ALBIT

ALBIT¹ *s.n.* (< fr. *albite*) Mineral verzui, roșiatic sau lăptos, cu luciu sidetur ori sticlos, folosit în industria ceramicii.

ALBIT², -Ă *adj.* (< *albi*) 1. Devenit sau făcut (mai) alb; înălbit. 2. (despre păr) Cărunt. 3. (p. ext.; despre oameni) Îmbătrânit. 4. (pop.) Văruit. 5. (fig.) Curățat.

ALCĂTUI

ALCĂTUI¹ *vb.* (< magh. *alkotni*) 1. A face, a construi, a crea. 2. A concepe. 3. A se preface. 4. A lua ființă, a se forma. 5. A forma împreună, a constitui. 6. A aranja, a dispune.

ALCĂTUI² (< magh. *alkundi*) (reg.) A se înțelege, a se învoi.

ALCĂTUIRE

ALCĂTUIRE¹ *s.f.* (< *alcătui*¹) 1. Construire, creare. 2. Concepere. 3. Transformare, prefacere. 4. Formare, constituire. 5. Aranjare, dispunere.

ALCĂTUIRE² *s.f.* (< *alcătui*²) (reg.) Înțelegere, învoie.

ALCĂTUIT

ALCĂTUIT¹ *s.n.* (< *alcătui*¹) Alcătuire¹.

ALCĂTUIT² *s.n.* (< *alcătui*²) Alcătuire².

ALEGA

ALEGA¹ *vb.* (< lat. *alligare*) 1. (inv. și pop.) A (se) ține de cineva. 2. A insista pe lângă cineva.

ALEGA² *vb.* (< fr. *alléguer*) (jur.) A invoca un fapt, o afirmație, o împrejurare spre a susține o idee sau a se justifica.

ALEGARE

ALEGARE¹ *s.f.* (< *alega*¹) 1. (inv. și pop.) Ținere de cineva. 2. Stăruire pe lângă cineva.

ALEGARE² *s.f.* (< *alega*²) (jur.) Invocație, în sprijin, a unui fapt, a unei afirmații, a unei împrejurări, spre a justifica ceva.

ALEGAT

ALEGAT¹, -Ă *adj.* (< *alega*¹) 1. Care se ține de cineva. 2. Care stăruie pe lângă cineva. 3. Cuprins.

ALEGAT², -Ă *adj.* (< *alega*²) (jur.; despre o teorie, o opinie etc.) Invocat în sprijinul unei idei, al unei afirmații etc.

ALFA

ALFA¹ *s.m. invar.* (< gr. *alpha*, fr. *alpha*) 1. Numele celei dintâi litere din alfabetul grecesc. 2. (fig.) Început.

ALFA² *s.m. sg.* (< fr. *alfa*, engl. *alfa* < *halfa*) Plantă exotică din familia gramineelor, răspândită în regiunea Mării Mediterane (Algeria), din care se împletește frânghii, rogojini etc. sau pentru a fabrica hârtie (*Stipa tenacissima*).

ALIAT

ALIAT¹ *s.n.* (< *alia*) Aliere; unire.

ALIAT², -Ă *s.m.f., adj.* (< *alia*) 1. *adj.* (despre un stat) Care a încheiat un tratat de alianță. 2. *s.m.f., adj.* (persoană, clasă, partid, stat etc.) care

se alătură cuiva în vederea unei acțiuni comune. 3. (frantuzism) *s.m.f.*, *adj.* (persoană sau familie) înrudită prin căsătorie. 4. *adj.* (despre metale) Căruia i s-a adăugat o anumită cantitate din unul sau mai multe elemente pentru a forma un aliaj.

ALICI

ALICI¹ *vb.* (et. nes.) (reg.) 1. A se evidenția. 2. (despre vreme) A se îndrepta. 3. (despre oameni) A se însănatăosi.

ALICI² *vb.* (< *alică*) 1. (despre tencui-ală) A întări prin amestecare cu mici bucăți de sticlă. 2. (cng.) A atinge o pasăre cu o alică.

ALIMAN

ALIMAN¹ *s.m.sg.* (et. nes.; cf. tc. *alaman* sau srb. *alaman*) (înv.; î. e.) *A ajunge la aliman = a)* a nu mai fi chip de scăpare; **b)** a fi într-o situație dificilă.

ALIMAN² *s.n.* (< fr. *eau allemande*) (înv. și reg.) Fond roșu; (înv.) rume-neală, suliman.

ALINA

ALINA¹ *vb.* (< *lin*) 1. (despre fenomene naturale) A se micșora în intensitate. 2. (despre sentimente neplăcute, senzații dureroase) A se calma. 3. (despre ființe cuprinse de emoție puternică, de surescitare) A (se) liniști. 4. A mângâia, a liniști, a calmă.

ALINA² *vb.* (et. nec.) (înv. și reg.) A șchiopăta ușor.

ALINARE

ALINARE¹ *s.f.* (< *alina¹*) 1. Scădere a intensității unui fenomen natural; alinat¹, (rar) alinătură. 2. Potolire a unui fenomen natural; alinat¹. 3. Oprire a unei mișcări pornite. 4. Calmare a unor sentimente neplăcute, senzații dureroase. 5. Liniștire a unei ființe cuprinse de emoție puternică, de surescitare. 6. Mângâiere.

ALINARE² *s.f.* (< *alina²*) Șchiopătare ușoară.

ALINAT

ALINAT¹, -Ă adj. (< *alina¹*) 1. (despre fenomene naturale) Scăzut în intensitate. 2. (despre fenomene naturale) Potolit. 3. (despre mișcări pornite) Oprit. 4. (despre senzații neplăcute, sentimente dureroase) Calmat. 5. (despre persoane) Mângâiat, calmat, liniștit.

ALINAT², -Ă adj. (< *alina²*) (înv. și reg.) Care șchioapătă ușor.

ALINTA

ALINTA¹ *vb.* (< lat. **allentare*) 1. (înv.) A se alina. 2. A dezmiarda.

ALINTA² *vb.* (et. nec.) (reg.) A șchioapătă ușor.

ALO

ALO¹ *interj.* (< germ. *hallo*) (Trans.) Pleacă!

ALO² *interj.* (< fr. *allô*) 1. Exclamație prin care se răspunde sau se cheamă în con vorbirile telefonice. 2. Exclamație de chemare (în toate împrejurările).

ALPACA

ALPACA¹ *s.f.* (< fr. *alpaca*) 1. Animal rumegător din familia lamelor, cu

lână lungă și fină, care trăiește în America de Sud (*Lama pacos*). 2. Stofă fină din lână de alpaca.

ALPACA² *s.f.* (< germ. *Alpaka*) Aliaj inoxidabil de nichel, cupru și zinc, care servește la fabricarea tacâmuriilor de masă, a instrumentelor medicale și optice etc.; alfenid.

ALTAR

ALTAR¹ *s.n.* (< lat. *altarium*) 1. Parte a bisericii în care preotul oficiază liturghia și care este despărțită de naos prin catapeteasmă. 2. (fig.) Biserică. 3. (p. ext.) Religie. 4. (în biserică creștină) Masă de cult pe care se oficiază liturghia. 5. (tehn.) Perete de material refractar situat în spatele unui focar pentru a dirija flacără.

ALTAR² *s.n.* (et. nec.) (Munt.; înv.) Scrin în care se păstraau documentele, banii etc.

AMAN

AMAN¹ *conj.* (et. nes.) Însă.

AMAN² *interj.* (< tc. *aman*) (înv.; strigătul turcilor învinși sau aflați la necez) Iertare! Îndurare!

AMENDA

AMENDA¹ *vb.* (< *amendă* + *-a*) A aplica cuiva o amendă.

AMENDA² *vb.* (< fr. *amender*) 1. A modifica prin amendamente un text, (mai ales) o lege. 2. (agr.) A îmbunătăți natura solului prin introducerea unor substanțe.

AMENDARE

AMENDARE¹ *s.f.* (< *amenda¹*) Aplicare a unei amenzi cuiva.

AMENDARE² *s.f.* (< *amenda²*) Mo-

dificare prin amendamente a unui text, a unei legi. 2. (agr.) Îmbunătățire a unor însușiri ale solului prim încorporarea unor substanțe.

AMENDAT

AMENDAT¹ *s.n.* (< *amenda¹*) Amendare¹.

AMENDAT² *s.n.* (< *amenda²*) Amendare².

AMONIT

AMONIT¹ *s.m.* (< fr. *ammonite*) 1. (la pl.) Ordin de moluște cefelopode fosile, care a trăit în paleozoic. 2. (la sg.) Moluscă din ordinul amonitilor.

AMONIT² *s.n.* (< germ. *Ammonit*) Explosiv realizat din azotat de amoni și compusă nitrică.

AMUȚI

AMUȚI¹ *vb.* (< *amuța* [cu schimbare de sufix]) A asmuța.

AMUȚI² *vb.* (< lat. **ammutire*) 1. A-și pierde graiul. 2. (fig.) A rămâne ca mut.

AMUȚIRE

AMUȚIRE¹ *s.f.* (< *amuții¹*) Asmuțire.

AMUȚIRE² *s.f.* (< *amuții²*) 1. Pierdere a graiului. 2. Încetare a oricărui zgomot.

ANALIST

ANALIST¹, -Ă s.m.f. (< fr. *annaliste*) 1. Persoană care scrie anale. 2. (p. ext.) Cronicar.

ANALIST², -Ă s.m.f., adj. (< fr. *analyste*) 1. *s.m.* Specialist în analiza matematică sau psihologică. 2. *s.m.f.*, *adj.* (chimist) care se ocupă cu analize chimice. 3. *s.m.f.*, *adj.* (persoană,

ANALOG

ANALOG¹, -Ă adj. (< fr. *analog*, lat. *analogus*) Asemănător cu altceva; la fel.
ANALOG² s.n. (< ngr. *análoghion* „pupitru”) (în Biserică Ortodoxă; înv.) Pupitru înalt și mobil, pe care se pun cărțile de cult; tetrapod.

ANOMIE

ANOMIE¹ s.f. (< fr. *anomie*) (rar) Dezorganizare, dezordine; haos.
ANOMIE² s.f. (< fr. *anomie* < gr. *an-, fără*” și *onoma* „nume”) Incapacitate de a crea nume de persoane, de localități etc.

ANTICAR

ANTICAR¹ adj. invar. (< anti- + car „de luptă” după fr. *antichar*) 1. (despre o armă) Care acționează sau servește ca mijloc de apărare împotriva carelor de luptă. 2. Antitanc.
ANTICAR² s.m. (< fr. *antiquaire*, germ. *Antiquar*) 1. Persoană care se ocupă cu achiziționarea și vânzarea de cărți vechi. 2. Colecționar de obiecte de artă din Antichitate. 3. Vânzător de antichități. 4. (înv.; p. ext.) Arheolog.

ANTIFON

ANTIFON¹ s.n. (< vsl. *antifon* < gr. *antiphonon* „care răspunde”) Imn religios în care două coruri repetă alternativ același vers din psalmi.
ANTIFON² s.n. (< fr. *antiphone*) Mic corp de plastic care se introduce în urechi pentru a le apăra de zgomotele intense.

ANTIFONIC

ANTIFONIC¹, -Ă adj. (< fr. *antiphonique*) (despre solist și cor sau despre două părți ale corului) Care execută alternativ aceeași partitură.
ANTIFONIC², -Ă adj. (< anti- + fonic) (despre materiale) 1. Care atenuează zgomotele; antizgomot. 2. Izolator fonic.

AOACE

AOACE¹ adv. (< lat. *hoc-ce*) (reg.) Aici.
AOACE² adv. (< lat. *illac-ce*) (reg.) Acolo.

APORT

APORT¹ s.n. (< fr. *apport*) (franțuism) Strigăt cu care sunt îndemnați câinii să aducă vânătul împușcat sau un obiect aruncat.
APORT² s.n. (< fr. *apport* „parte”, „contribuție”) 1. (fin.; cmr.) Contribuție adusă de fiecare într-o asociatie sau o întreprindere comună. 2. Contribuție (de muncă, de luptă etc.) în vederea realizării unui scop.

ARAC

ARAC¹ s.m. (< bg. *harak*, ngr. *haráki*) Par lung și subtire pentru susținerea plantelor agățătoare.

ARAC² s.n. (< fr. *arack*) Rachiu din orez sau din lapte de cocos fermentat, asemănător la gust cu romul, răspândit în regiunile tropicale.

ARAC³ s.n. (< magh. *árok*) (reg.) Șanț pentru scurgerea apei.

ARAP

ARAP¹ s.n. (et. nes., cf. *rapán*) (Bucov.) Rapă la capre sau la porci.

ARAP

ARAP², -Ă s.m.f., adj. (< bg. *arap*) 1. s.m.f., adj. Arab. 2. s.m. (fig.) Bărbat oacheș. 3. s.m. (entom.; pop.) Soi de lăcustă, cafenie sau neagră, care produce când zboară un sunet părăitor; (reg.) căluț negru, cosaș negru, lăcustă roșie.

ARAR

ARAR¹ s.n. (< tc. *harâr*) 1. (înv. și reg.) Tesătură groasă și rară, din păr de capră, folosită pentru traiste la cai sau pentru acoperirea căruțelor. 2. Tesătură de păr din care se făcea corturi. 3. (pop.) Giulgiu. 4. (înv. și reg.) Sac mare din pânză groasă.
ARAR² adv. (< a + rar) Rar; arareori.

ARĀMOI

ARĀMOI¹ s.n. (et. nec.) (pop.) Rachiu foarte tare, întrebuițat și pentru freccii; (pop.) fuză, șum.

ARĀMOI² s.n. (et. nec.) (reg.) Pământ moale rămas după retragerea apei care îl acoperise.

ARBITRU

ARBITRU¹ s.m. (< fr. *arbitre*, lat. *arbiter*) 1. Persoană aleasă sau desemnată pentru a judeca un diferend, un litigiu. 2. (sport) Persoană care conduce desfășurarea unei competiții sportive. 3. Judecător suprem și stăpân absolut.

ARBITRU² s.n. (< lat. *arbitrium*) (filoz.; î. s.) Liberul arbitru = libertatea omului de a hotărî după propria sa voință.

ARBORET

ARBORET¹ s.n. (< lat. *arboretum*) Porțiune de pădure cu vegetație omogenă; masiv de arbori.

ARBORET

ARBORET² s.n. (< it. *arboreto*) Partea de sus a catargului.

ARCAN

ARCAN¹ s.n. (< ucr. *arkan*) 1. Laț pentru prinderea sau priponirea vitelor. 2. (înv.) Laț folosit pentru capturarea dușmanilor.

ARCAN² s.n. (< fr. *arcane*) 1. (livr.) Taină, secret. 2. Loc tainic, ascuns.

AREAL

AREAL¹ s.n. (< germ. *Areal*) 1. (înv.) Arie. 2. Suprafață pe care este răspândită o specie de plante sau de animale.
AREAL², -Ă adj. (< it. *areale*) Situat în afara realității.

AREOGRAFIE

AREOGRAFIE¹ s.f. (< fr. *aréographie*) (astr.) Studiul descriptiv al planetei Marte.

AREOGRAFIE² s.f. (< fr. *aréographie*, engl. *areographs*) Studiul și descrierea răspândirii plantelor și animalelor în spațiu.

ARIAN

ARIAN¹, -Ă s.m.f., adj. (< fr. *aryen*) 1. s.m.f. (la pl.) Popoare indo-europeene. 2. s.m.f. (la pl.) Popoare indo-iraniene. 3. s.m.f. (la sg.) Persoană care aparține arienilor (1-2). 4. adj. Care aparține arienilor (1, 2, 3); referitor la arieni; care provine de la arieni.

ARIAN², -Ă s.m.f., adj. (< vsl. *arianū*) 1. s.m.f., adj. (adept) al arianismului¹. 2. s.m.f. (p. ext.; înv.) Armean. 3. adj. Referitor la arianism¹; care ține de arianism¹.

ARIANISM

ARIANISM¹ s.n. (< fr. *arianisme*) Doctrină creștină formulată de episcopul Arie din Alexandria (280-336 d.Hr.), care nega divinitatea lui Hristos.

ARIANISM² s.n. (< fr. *aryanisme*) 1. Caracter propriu arienilor. 2. Știința despre arieni.

ARICEL

ARICEL¹ s.m. (< *arici* + *-el*) 1. Pui de arici. 2. Arici (mic).

ARICEL² s. (et. nec.) (reg.) 1. Lucru oarecare. 2. Taină.

ARIE

ARIE¹ s.f. (< lat. *area*) 1. Loc amenajat pentru treieratul cerealelor; (pop.) arman. 2. (p. ext.) Suprafață circulară în jurul unui obiect.

ARIE² s.f. (< lat. *area*; cf. fr. *aire*) 1. Măsura suprafeței unei figuri exprimată numeric. 2. Zonă de răspândire a unui grup de plante, animale etc.

ARIE³ s.f. (< vsl. *arii*) (p. ext.; < n. pr. *Arius*, eretic din sec. IV) Om rău.

ARIE⁴ s.f. (< it. *aria*, germ. *Arie*) 1. Compoziție muzicală vocală, care face parte dintr-o operă, operetă, dintr-un oratoriu etc. 2. Compoziție muzicală instrumentală asemănătoare ariei⁴ (1).

ARIL

ARIL¹ s.n. (< fr. *arille*) Înveliș cărnos care acoperă semințele sau fructele; arilod.

ARIL² s.n. (< fr. *aryle*) (chim.) Radical organic monoivalent care rezultă dintr-o hidrocarbură aromată prin îndepărțarea unui atom de hidrogen.

ARINĂ

ARINĂ¹ s.f. (< lat. *arena*) 1. (înv.) Nisip. 2. (Trans.) Nisipul fin al râurilor. 3. (reg.) Nisip cu pietre. 4. Plajă.

ARINĂ² s.f. (< *arin*) Fructul arinului.

ARINĂ³ s.f. (< *arin*) 1. (înv.) Ariniște. 2. (p. ext.) Țărm nisipos; plajă.

ARINIS

ARINIŞ¹ s.n. (< *arin* + *-iş*) (Munt.)

1. Ariniște. 2. (p. ext.) Țărm nisipos; plajă.

ARINIŞ² s.n. (< *arină* + *-iş*) (reg.) Deșert.

ARIOI

ARIOI¹ s.n. (< *arie* + *-oi*) 1. Arie¹. 2. (spec.) Arie pentru mai multe feluri de cereale. 3. (reg.) Moviliță de grăunțe și pleavă; vraf, vran, bocluc.

ARIOI² s.n. (et. nec.) Grup de oi despartit de turmă.

ARMA

ARMA¹ vb. (< *armă* + *-a*) (înv.) 1. A se înarma. 2. A fixa în poziție de tragere mecanismul unei arme de foc.

3. A introduce armătură într-o construcție de beton pentru a-i mări rezistență. 4. A consolida o galerie de mină.

ARMA² vb. (< fr. *armer*) A lansa (în serviciu) o navă cu întregul utilaj necesar.

ARŞIN

ARŞIN¹ s.m. (< rus. *аршин*) Veche unitate rusească de măsură pentru lungime, egală cu 0,711 m; halep.

ARŞIN² s.m. (< tc. *arşin*) Jurubită de tort în formă de spirală, pregătită pentru țesut.

ARŞIN³ s.m. (et. nec.) (reg.) Lespede.

ARTEFACT

ARTEFACT¹ s.n. (< fr. *artefact*) Imagine artificială sau accidentală care apare în preparatele histologice (pe lama microscopului) în timpul observării sau experimentării din cauza unor erori de fixare sau colorare.

ARTEFACT² s.n. (< engl. *artefact*) Obiect produs de activitatea umană.

ARTAR

ARTAR¹ s.n. (et. nec.) 1. Arbore cu lemnul alb și tare, rezistent, cu frunze opuse și fructe aripiate, care crește în pădurile montane și este adesea cultivat ca plantă ornamentală (*Acer platanoides*). 2. Arbore cu lemn alb și tare, cu frunze palmate și scoarță roșiatică, care crește în regiunile de câmpie și dealuri; jugastru (*Acer campestre*).

ARTAR² s.n. (et. nec.) (reg.) Stână acoperită cu scoarță și ceteină; scorțar.

ARVAT

ARVAT¹ s.m. (et. nec.) (iht.; reg.) Pește dulcicol, de talie mică, de culoare albă-argintie; oblet (*Alburnus alburnus*).

ARVAT², -Ă s.m., s.m., adj. (< vsl. *čarvatū*) (înv.) 1. s.m.f., adj. Croatian. 2. s.m. Mercenar. 3. s.m. (depr.) Zavergiu, jefuitor.

ASPIC

ASPIC¹ s.m. (cf. germ. *Spick*) Plantă erbacee, perenă, din familia labiatelor, cu frunze înguste și flori albastre plăcut mirositoare, folosită în me-

dicină și în industria parfumurilor; levănțică (*Lavandula angustifolia*).

ASPIC² s.n. (< fr. *aspic*) Substanță gelatinosa obținută din zeară de carne și de oase; piftie.

ASPIDĂ

ASPIDĂ¹ s.f. (< vsl. *aspida*, gr. *aspida*) 1. Șarpe veninos din Egipt sau Libia, cu gâtul umflat; viperă, (înv.) năpârcă. 2. (fig.) Femeie rea, veninoasă; scorpie.

ASPIDĂ² s.f. (< ngr.) (înv. și reg.) Scut.

AT

AT¹ s.m. (< tc. *at*) 1. Cal turcesc. 2. Cal de călărie. 3. Armăsar.

AT² s.m. (< fr. *At*) Simbol chimic pentru astatiniu.

ATIC

ATIC¹ s.n. (< fr. *attique*) 1. Parte a antablamentului ridicată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul. 2. Cat scund, aşezat imediat sub acoperiș.

ATIC², -Ă s.m.f., adj. (< fr. *attique*, it. *attico*) 1. s.m.f., adj. (persoană) care făcea parte din populația Aticiei antice. 2. adj. Privitor la Atica sau la atici²; propriu Aticiei sau aticilor².

ATLANT

ATLANT¹, -Ă s.m.f. (< fr. *atlante*) 1. (rar) Statuie reprezentând un bărbat sau o femeie într-o acțiune de efort care menține antablamentul unui edificiu sau alte elemente arhitectonice; cariatidă, telamor. 2. Locuitor legendar al Atlantidei.

ATLANT² s.n. (< it. *atlante*) (înv. și reg.) Atlas².